

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂSCĂ-CULTURALĂ
ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

APARE DUMINECA

DIRECTOR:

Icon. Staur. Dr. GH. CIUHANDU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
STR. EMINESCU 18

Modificarea legii de organizare bisericească?

III.

Unul dintre motivele, cari se invoacă adeseori, când se cere modificarea legii actuale bisericești, este că această lege a putut fi bună și perfectă sub unguri, dar astăzi, în statul național, nu mai poate să-și îndeplinească rolul său.

Noi preoții ardeleni nu am putut să înțelegem acest motiv. Abstrăgând dela împrejurarea, că legea actuală se deosebește în multe privințe de Statutul organic șagunian, dar nu înțelegem: pentru ce ar trebui să abandonăm principiile de bază ale acelei instituții, care mai bine de jumătate de secol s'a dovedit a fi în cel mai înalt grad celată inexpugnabilă pentru interesele superioare religioase și naționale ale neamului nostru. Este adevărat, că Statutul șagunian l-am avut sub unguri, dar nu dela unguri, ci împotriva lor.

Accentuăm acest lucru, fiindcă adversarii principiilor șaguniene, atunci când se referă la acest argument, afirmă — sau deadreptul, sau numai printre rânduri — că Statutul șagunian ar fi o instituție ungurească, dată de unguri. Ce putem să spunem noi, preoții ardeleni, față de această grozăvie de argumentație, când acel jumătate de secol, cât am trăit sub regimul legii șaguniene, n'a fost altceva decât o necontenită luptă sângeroasă, zi de zi, împotriva asalturilor dușmanilor noștri milenari, de a pătrunde în celatăa lui Șaguna? Dacă ar fi să răspundem și noi cu acelaș fel de argumentare, ar trebui să spunem și noi, că ceice doresc să dărâme bazele, principiile șaguniene ale legii actuale bisericești, se pun inconștient în serviciul ungușorilor, a căror țintă principală a fost desființarea bisericii șaguniene. Noi rugăm din toată inima noastră românească pe frații noștri iubiți, să părăsească odată pentru totdeauna acest fel de argumentare, care este

nu numai lipsită de orice bază, dar mai ales adânc jignitoare.

Discuțăm, însă, bucuros când se aduc argumente la aparență admisibile împotriva principiilor șaguniene.

De felul acesta credem, că este și propunerea Congresului dela Iași, ca să se reducă numărul și drepturile mirenilor în corporațiunile reprezentative bisericești. Și adică din cauză că, prin felul de astăzi al participării mai active a mirenilor la viața constituțională bisericească, Biserica noastră se protestantizează și laicizează. Nu vom aduce aici pentru susținerea tezei noastre argumentele de ordin canonic, cari sunt bine cunoscute, ci vom pune o întrebare: Pentru ce se consideră ca protestantizare introducerea mirenilor în cadrele corporațiunilor bisericești actuale, cari toate stau sub directă conducere a Clerului, și de altă parte, nu se consideră ca protestantizare intervenționismul accentuat al Statului, în toate afacerile bisericești? Se știe doar, că Luther este acela, care a cerut și a realizat principiul, ca autoritățile de Stat să exercite puterea bisericească în locul Clerului, ce ar fi uzurpat-o dela comunitățile bisericești.

Despre o protestantizare a vieții bisericești ar putea fi vorba numai în cazul, dacă s'ar fi admis concepția protestantă, după care nu există nici o deosebire esențială între clerici și mireni și care concepție este diametral opusă celei ortodoxe. La protestanți nu există preoți, înzestrați cu darul supranatural al hiroloniei, ci preoții lor în realitate sunt și ei mireni, puși în funcțiunile lor printr'o simplă alegere din partea credincioșilor.

Și tot atât de fără temei considerăm a fi și argumentul laicizării Bisericii, dedus din

o mai activă colaborare a mirenilor la trebile bisericesti, fiindcă cu acest fel de argumentare s'ar putea spune, că Biserica s'a laicizat și în urma faptului, că mireni alcătuiesc imensa majoritate a membrilor ei. Nu! *Nu se laicizează Biserica prin introducerea mirenilor în corporațiunile bisericesti*, ci s'ar putea laiciza prin *pătrunderea în Biserică a unei concepții laice, străină de idealul creștin și de principiile fundamentale creștine*. Dar de această concepție laică se pot molipsi și Clericii, nu numai mireni. Pe toți membrii Bisericii, și pe mireni și pe Clerici, trebuie să-i ferim de această mentalitate laicizantă. Iar pe mireni îi putem feri mai ușor de laicizare tocmai prin aceea, că le oferim cât mai multe prilejuri de a *colabora cu Clericii*, în diferite domenii ale vieții bisericesti, decât *ținându-i departe și tratându-i numai ca pe niște elemente pasive, puse la dispoziția autocrată a Clerului*.

Se spune că, din cauza numărului prea mare al mirenilor din corporațiunile bisericesti, acestea nu pot funcționa normal și sunt numai o ficțiune. Astfel de pildă Consiliile parohiale ar avea un număr prea mare de membri, cari se desinteresează de lucrurile ce le revin și nu s'ar întruni în numărul cerut la ședințe. Dar noi, preoții ardeleni, am putea să ne plângem mai curând de un interes prea mare al mirenilor pentru trebile bisericesti. Se poată că, în

alte părți, aceste corporațiuni funcționează mai greoiu; dar să nu uităm, că suntem încă la început și că este o datorie a fraților preoți, să facă educația credincioșilor în aceeași direcție, cointeresându-i tot mai mult pentru afacerile parohiale. Dacă un preot nu poate aduna pe a suta parte dintre credincioșii săi de câteva ori pe an la ședințele Consiliului parohial, nu știm cum îi va putea să-i înduplece a participa la alte acțiuni religioase din parohie. Desinteresul mirenilor față de acțiunile bisericesti este un certificat slab, dar nu pentru mireni, ci pentru preoți.

Așadar *nu s'a protestantizat și laicizat Biserica prin participarea mai activă a mirenilor la viața bisericască*. Și astfel, tocmai din contră, fraților preoți le revine *datoria*: să devolve maxim străduințelor în direcția, ca pe mireni să-i învețe, introducându-i în cunoașterea treburilor bisericesti, indemnându-i și punându-i, cât mai de aproape și pe cât mai mulți, în slujba Bisericii, ca viață constituțională și religioasă-morală. Fraților preoți li se cere un cât mai mare zel și o cât mai mare dragoste pentru introducerea, îndrumarea și conducerea mirenilor, spre a activa cu toată convingerea în viața constituțională bisericască.

La fel stau lucrurile și în privința corporațiunilor bisericesti superioare: protopopești, eparhiale și centrale.

Tovărășia uniato-ruteană înfierată de Senatul Țării

Ceeace e lucru definitiv știut la noi în Ardeal, că forurile conducătoare ale uniației s'au rupt sufletește de interesele și aspirațiile neamului românesc, urmărind cu orice preț — cu prețul destrămării neamului și al slăbirii lui — întinderea catolicismului, a avut ocazie să ia la cunoștință, recent, și Senatul țării, cu prilejul unei ieșiri a episcopului uniat din Baia Mare, faimos prin nestăpânita patimă cu care își dă pe față pornirile antiromânești.

Episodul s'a petrecut în legătură cu chestiunea bisericii «Invierea Domnului» din Suceava.

Biserica aceasta a fost zdită de Doamna Elena, soția lui Petru Rareș întru amintirea soțului ei, la 1550. Ea a fost dela început ortodoxă și a deservit cultul ortodox până la 1782. În acel an, printr'un act al guvernului austriac sfântul locaș a fost răpit dela Biserica ortodoxă și dela destinațiunea, ce i-o dase Doamna Elena Rareș și a fost dată cultului romano-catolic. La 1836 romano-catolicii din Suceava făcându-și biserică proprie, în loc să redea ctitoria românească cultului ortodox, a fost dată rutenilor uniți. În 1873 rutenii, beneficiind de întreg sprijinul guvernului austriac, au trecut această biserică în carțile funduare ca proprietate a cultului rutean unit.

Odată cu încetarea stăpânirii austriace în Bucovina, ce era mai firesc decât ca locașul acesta răpit

în mod samovolnic să fie redat proprietarului său și scopului destinat de ctitor. Lucrul acesta s'a și făcut în toamna anului 1936, prin act de guvernământ a stăpânirii românești.

Ce credeți că au făcut uniții?

Nu cei ruteni, ci cei români. Au pornit o campanie furibundă, într'un limbaj de-o violență și de-o necuviință nemaipomenită, blestemând cu spume la gură Statul român și proferând, într'o totală uitare de sine, cele mai enorme acuzați la adresa stăpânirii românești. Campania aceasta a fost susținută parțial în «Unirea» și în adresele P. S. Rusu către Ministerul Cultelor.

Să dăm aci câteva mostre din «Unirea». Executarea ordinului guvernului prin preluarea bisericii dela ruteni și predarea ei cultului român ortodox, pentru «Unirea» e «o lovitură de gang teri». A tul acesta a fost al unui «hăț ordinar, care trebuie să infunde pușcăria». Guvernul român a săvârșit «o crimă», «o nouă samovolnicie», care sporește «anarhia de sus» și este «o ilustrare izbitoră a dezastrului oficial». Ceeace s'a săvârșit este «o hoție ordinara»; «metodele acestea levantine» aruncă «o pată de rușine» pe obrazul țării chiar dacă «ar fi aliate cu iadul». Toată gama dicționarului nescris — refulat pentru certurile din suburbie și pentru ocaziile de ebrietate

— a fost epuizată în încordarea neputincioasă a scribilor «Unirii» de-a fi «tari».

Ciudată mentalitate n-ia fost dat să mai vedem!

Ea s'a fiuturat cu o curioasă lipsă de elementară sfială morală și dela tribuna Senatului de cătră P. S. Rusu, când a declarat, spre indignarea tuturor, că ceea ce a făcut împăratul austriac Iosif II când a răpit biserica Doamnei Elena și a dat-o catolicilor are valoare de lege, iar actul de guvernământ al stăpânirii românești — care nu ia lu rui altuia, ci repune doar pe proprietar în dreptul uzurpat — e o ilegalitate, o aberație, o hojție. Foarte bine l-a ripostat dl ministru al cultelor, Victor Iamandi, când l-a întrebat pe nesăbuitul episcop: consideră dominația austriacă asupra Bucovinei, cu toate actele, prin cari populațiunea românească a fost deposedată de drepturile ei și înghințată, legală? Atunci însăși revenirea Bucovinei la Patria Mama este o ilegalitate.

Potrivit mentalității acesteia, totul e să fii forte, să furi sau să pui stăpânire cu forța pe lucrul străin. Odată ce e în posesia ta — indiferent cum a ajuns — e o nedreptate să ți se mai ia înapoi. Nu e aceasta o incurajare cinică a hojției? Așa concepe catolicismul legalitatea? Noi știm, că legea nu trebuie să vină în contradicție cu morala; legea care-l face proprietar pe hoj, e o lege dreaptă? Uniația ar fi trebuit să simtă remușcări să folosească — și încă chiar ca loc de închinare — un lucru furat. A fura e legal așadar; a sili pe hoj să restituie lucrul furat, e nelegal și nedrept. Iată scurt rezumată, mentalitatea catolică despre lege, de care noi știm, că trebuie să fie morală, fiind expresia voinței dumnezeiești. Strigă hoțul, că i se face nedreptate, când i se preinde lucrul furat înapoi. Ceea ce a făcut guvernul austriac când a luat lucrul străin nu e «crimă», nici «hojție», nici «levantinism», nici «anarhie», iar când guvernul român restituie lucrul răpit la proprietar, printr'un act emanat dela o autoritate tot așa de înaltă, e «crimă» etc.

«Unirea» spune emfatic: «până acum eram obișnuiți să credem, că dreptul de proprietate e drept sacru și respectat de voie, de nevoie». Invățase uniația aceasta dela austriaci, desigur.

Slavă Domnului, stăpânirea românească încă n'a luat proprietatea nimănui. E departe de acțiunile guvernului austriac, prin cari a creiat uniația.

Cinismul moral atinge culmea, mai ales când îi vezi că nu cinstesc, cu fiorul religios propriu și celor mai împetrite suflete, voința citorei care a murit cu credința că slujbele ortodoxe, cari se vor săvârși în biserică dăruita de ea, îi vor mântui sufletul, și al ei, și al soțului ei. Dorința și nădejdea cea mai sfântă e nesocotită într'un mod revoltător de acești purtători de haină preotească, din cari s'a tocit orice senzabilitate și putere de cutremurare în fața misterului religios.

Dar chestiunea are și o latură națională. Se cunoaște teribila politică austriacă de rutenizare a Bucovinei pentru a o rupe, și sufletește, definitiv de Moldova. De unde la răpirea Bucovinei nu erau în ea decât câteva zeci de mii de ruteni, numărul lor se urcă astăzi până peste două sute de mii, rivalizând cu cel al Românilor. Sprijiniți de autoritatea austriacă, au dat asalt Bisericii ortodoxe, pretinzând un vicar ortodox rutean și chiar un mitropolit, pentru împărțirea fondului religios. Au încordare supraomenească românii bucovineni au rezistat, luptând cu o stăpânire străină, care dispunea de toată forța.

Rutenii aceștia, cel mai perzistenți și mai neo-

boși conspiratori împotriva țării și a neamului nostru, își găsesc însă astăzi ocrotire și ajutor în conducătorii români ai uniației ardelen. Tendința lor de a inunda și sudul Bucovinei, după ce au cutropit nordul ei, tendința lor de a se întări în Suceava glorioasă a lui Ștefan cel Mare e sprijinită azi cu o inconștientă și trădătoare încăpăținare de un episcop, unit, din Ardealul care s'a distins în tot trecutul lui în lupta dărză pentru apărarea românismului. Vine un ardelean să ajute ațiunea ucrainiană de slăbire a românismului bucovinean, care a gustat ca și noi din paharul suferințelor și nedreptăților de tot felul. Vine să pretindă consfințirea și eternizarea acestor nedreptăți, afirmând în mod scandalos, că ele au pecetea dreptului și a legalității. Mai mult chiar, pretenția ruteană, pe care românimea bucovineană a respins-o în lupte grele cu o stăpânire străină, aceea de a avea un vicariat național, sub a cărui firmă religioasă să se organizeze și marea acțiunea iredentistă ucrainiană, e satisfăcută azi în România, pe seama celor abia 20 000 ruteni uniți, pentru că s'a stors guvernului rămân obligația să-l întemeieze și să-l susțină, prin nenorocitul de Concordat, ale cărui roade nefaste se arată tot mai îmbelșugate pe zi ce trece.

Ce-l face pe un episcop român ardelean să se angajeze cu atâta pasiune în sprijinirea acțiunii antiromânești a rutenilor bucovineni? E catolicismul, a cărui tendință antiromânească noi n'am încetat s'o semnalăm în paginile acestei foi. Catolicismul vrea să înainteze, călcând peste ruina neamurilor, doborând în calea lui orice se opune voinței de-a stăpâni totul.

Catolicismul este antinațional. Acesta e un lucru sigur, ca lumina soarelui. El vrea în locul diferitelor popoare naționale un *popor catolic*, în locul diferitelor culturi specifice o cultură catolică, în locul diferitelor state suverane, state slabe în dependență de el. El vrea universalismul uniformizator. Idealul lui este o omenire abstractă, descolorată și desrădăcinată din spiritualitatea și rânduiala variată a firii, construită artificial și uniform.

Un catolic zelos e un indiferentist față de aspirațiile neamului său și chiar un trădător al lor. P. S. Rusu s'a dovedit înăodată un desrădăcinat, un dușman al românismului. Senatul și țara întreagă, care a urmărit desbaterile, a constatat îngrozită acest lucru. Simțul de conservare a românismului a izbucnit într'un energic protest și într'o indignată desaprobare a faptei neromânești a prelatului unit. Ne pare bine, că țara începe a-i cunoaște.

(Din „Telegraful Român” No. 6)

Metodul Religiei în școala noastră primară*)

Pr. Nicolae Crișmaru

Am cugetat, că în împrejurările date nu aș putea vorbi mai cu folos decât despre *metodul învățământului religiei în școala primară și despre manualele de religie*.

I.

E incontestabil, că precum pentru întreg învățământul, așa și pentru cel religios, manualele sunt de

*) Conferință ținută la Adunarea preoțască din protopopiatul Timișorii, în 17 Decembrie 1936.

o importanță capitală. Sunt manuale de lecțiuni pentru catiheși și alte manuale pentru elevi, cari, pentru a corespunde scopului Educațiunii religioase-morale, trebuie să fie bine întocmite din toate punctele de vedere.

La punctul acesta trebuie observat de la început că, la noi, sunt în uz, în școala primară, la învățământul Religiei 2 metode în ce privește manualele. Este metoda școlii vechi, sau al *treptelor formale* și al școlii nouă, numită *școala activă*. Metodele acestea se deosebesc în multe privințe, iar având și unul și altul părți bune și rele.

Sfântul Sinod, prin instrucțiunile de la început, a dat indicațiuni metodice, acceptând din ambele metode principiile, care s'au părut bune, dar nu și referitor la manuale. De aceea la unele manuale aprobate, în prezent, se constată greșeli, cari cauzează prejudiciu învățământului și sunt condamnate și de școala veche și de cea nouă.

Școala veche susține că, cu privire la forma istorioarelor biblice, sunt două păreri. Dr. W. Rein și cons. (în Enciclopedie III, pag. 9-10) zice: „*Părerea dintâi este: să ne fim strict de textul biblic*”, pentru că „*Limba biblică e minunată și exercită mare putere asupra inimii*”. De aceea părerea aceasta a fost respectată de marea majoritate a scriitorilor de manuale.

Părerea a doua e: „*Să lăsăm libertate învățătorului, să povestească în forma ce o va plăsmui talentul lui*”.

Iată, părerea aceasta a doua, fiind greșită și dăunătoare învățământului, e combătută și condamnată mai vartos de aderenți școlii active, cari zic, că: „*Povestiri schematice și sumare au fost cauza, că învățământul Religiei n'a dezvoltat sentimentul religios, până acum, ci a omorât și germenii religioși nativi în copil*”. (V. „Pentru Educația religioasă a copiilor” de Teodor Geantă pg. 22.)

La locul acesta am să declar, că având și eu manuale aprobate de Sf. Sinod, la Istoriile Biblice, am respectat strict textul biblic; de aceea critica de față nu le poate atinge. Greșeli mici vor fi având și ele, ca toate lucrurile omenești nu însă de cele capitale, cari cauzează prejudiciu învățământului.

Poate fi însă vorba de manualele autorilor pr. I. Mihălcescu și dr. P. Barbu, ca fiind aprobate și scrise în forma a doua a școlii vechi, în care povestirea a fost plăsmuită de talentul autorilor. Deci asupra acestora, importanța subiectului ce ne preocupă ne împune să ne dăm părerea în locul prim.

Iar după ele vom face aprecierea metodei școlii active, încât privește manualele de religie.

Spre lămurire să ne servim de câteva exemple.

1. Cu privire la manualele dd. auzorilor sus numiți, în Carlea III-a de Religie, la piesele: despre *Facerea lumii, Facerea omului și Păcatul strămoșesc*, încep cu definițiuni seci, cari își aveau loc la finea lecțiilor, conform principiului didactic: de la ușor la mai greu, de la aproape la mai departe.

Ordinea „*Facerii lumii*” n'o predau intuitiv, ca n. Sf. Scriptură, fapt pentru care stau sub condamnarea școlii active.

La „*Facerea omului*”, n'au relatat din ce a făcut Dumnezeu pe Eva, — asemenea o greșală de neiertat.

La „*Păcatul strămoșesc*” n'au spus, cum au săvârșit Adam și Eva păcatul, istorisire de mare importanță educativă și care e tirul de aur al istorisirii,

O scurtă reproducere din lecțiunea despre „*Păcatul strămoșesc*”, în comparație cu textul biblic, ne lămurește pe deplin, că, în lipsa istorisirii despre săvârșirea păcatului, elevii se lipsesc de cunoașterea stării sufletului a Evei, pricinuită de amăgirea șarpelui, ca să mănânce din pom. Că, după aceasta, ea îndată, deveni copleșită de palim, ca: *mândria de a fi ca Dumnezeu, lăcomia de a gusta din pom, apoi neascultarea nerecunoștința față de Dumnezeu*, pentru tot binele, ce li-a făcut; iar la Adam aflăm și *întunecarea minții și stricarea voinții*, când aruncă vina păcatului numai pe femei.

Dacă istorisirea păcatului se făcea amăsurat textului biblic, momentele sus înșirate, în cursul predării lecțiunii, caihetul le-ar fi relevat și aprofundat cu elevii; iar atunci dânsul nu și-ar fi pierdut ocazia de a servi cu noi contribuții la fortificarea operei Educațiunii religioase morale a tinerimei, cărei dânsul s'a dedicat.

De aici e evident, că scrierea în acest fel a Istoriilor Biblice, cauzează un mare prejudiciu învățământului.

De aceea nu e nici o mirare, dacă pe acești scriitori de manuale de religie, reprezentanții școlii active, când îi critică afirmă că, în loc să desvolle sentimentul religios,ucid și germenii nativi al lui din copil.

La „*Iosif și frații lui*”, s'a abandonat manifestarea iubirii de frați al lui Iosif și nobila lui iertare pentru greșalele lor, precum și recunoștința pentru părinți, sentimente exprimate atât de viu în textul Sfintei Scripturi și de mare valoare educativă.

La „*Decalog*” se scrie că: La muntele Sinai, Izraillienii s'au oprit și au petrecut trei zile în post și rugăciune, ca să fie vrednici de a primi de la Dumnezeu legea sfântă; dar nu scrie că au și primit-o și să fi arătat și felul cum au primit-o, care e un text de valoare educativă ca și la păcatul strămoșesc.

Dar nu vorbesc nici de credința tare al lui *Daniil*, pentru care a fost aruncat în groapa leilor flămânzi, fapt rar, asemănător cu ale martirilor din Creștinism, (*Daniil*, c. 6. v. 1-28).

Deosebirea mare ce există între textul biblic și textul plăsmuit de talentul autorilor sus amintiți, se observă mai limpede, la *Pilda fiului rătăcit*, tot din cl. III.

Acolo, istorisirea din textul biblic e plină de farmec și duioșie, încât și omul impetrit simte durere și compătimire, — pe când textul autorilor numiți te lasă rece și nervos, pentru schilodirea minunatei limbi biblice.

Iată puține din multele exemple, cari ne arată relele urmări ale înstreinării de textul biblic.

De aceea, la finea acestora, cu tot dreptul ne putem întreba: *Unde este hrana, care să alimenteze sufletul elevilor, pentru a se produce în ei o frământătură numită: Educație religioasă morală?* Răspundem că: *Greșelile metodei ou abandonat-o*.

2. Dacă ceice jin morș la metoda școlii vechi, comit în manualele de religie astfel de greșeli, nu mai puține și nu mai mici greșeli aflăm la metoda școlii active. Pulem afirma aceasta cu toată convingerea, deși s'ar putea reflecta, că nu avem manuale aprobate pentru elevi, după acest metod.

Aceasta e cert. Cunoaștem însă manualul D lui D. Călugăr*), apărut în 2 volume, sub titlul „*Hristos în școală*”, scris cu zel și iscusință, pentru Catiheși, dintre cari primul volum interesează, îndeosebi, fiind vorba de istorioare biblice.

*) Acum e diacon.

Și ce observăm în cartea D lui Călugăr?

Aflăm că dânsul, credincios școlaei active, la scrierea lecțiilor pune în aplicare principiile ei teoretice. Dintre toate însă, amănunțirea istorioarei până la imposibil, ca să-i dea o haină copilărească, are urmări rele.

Școala activă leagă speranță de amănunțirea istorioarelor, pentru că se predau în duh copilăresc, prin ce le fac apropiate de viața copiilor, ca o necesitate înscuțată spiritului copilăresc.

Noi însă aflăm, că acest principiu se poate aplica cu succes și fără urmări rele numai la poveștile profane. Iar la religie, libertatea de amănunțire, cu care metoda îl îmbracă pe catihet, nu cunoaște margini.

Și, precum s'a experiat la scriitorii de manuale străini, ca reprezentanți ai școlaei active: unul, *Scharrelmann*; atribue Mântuitorului, că avea de soră, pe mireasa din Cana Galileii. Altul, *Max Paul*, zice că oamenii dela potop și-au băut joc de Dumnezeu și l-au alungat din casele lor. Iar acestea înseamnă, că amănunțirea nelimitată și fără scrupuli a istorisirii duce la eresii și blasfemii și, în cazul cel mai bun, la falsificarea adevărului istoric.

Trebue să recunoaștem, că la d. Călugăr nu aflăm eresii și blasfemii, având tăria să le incunjure. În schimb însă, aflăm exemple de falsificarea adevărului istoric.

Astfel: în cartea sa „*Hristos în școală*“, partea I., la pg. 108 susține, că: Dumnezeu mai întâi l'a făcut pe om, după aceea — ca omul să aibă și ajutor, — a făcut și pe ingeri. Noi știm însă, că faptul acesta s'a petrecut tocmai invers dela ceea ce susține d. Călugăr.

La pg. 148, scrie că: *La Nașterea lui Iisus*, păstorii s'au trezit în cântecul ingerilor și s'au umplut de frică. După aceea, unul dintre acei ingeri li s'a arătat și li a spus vestea despre naștere iar Sf Scriptură scrie tocmai invers: că mai întâi păstorilor li s'a arătat ingerul, după aceea a venit întreaga ceală, cântând „*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pre pământ pace, între oameni bunăvoire*“, (Luca c. 2. v. 8—14).

Tot la pg. 148 aflăm, că „*Păstorii mergând la staul*, ca să afle pe Iisus-Pruncul, fiecare i-a adus dar, zicând: „*Pruncule mic Iisus, aici Ți am adus*

dar câte un mielușel“. Dar în Sf. Scriptură nu se scrie despre aceasta nici un cuvânt

La „*Invierea Domnului*“, pg. 266—267 scrie: Femeile mironosițe, mergând dela mormânt, au dus faima invierii, în cetate și cu mulți din popor s'au dus la biserică, unde au sărbăt Paștile, cântând: „*Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând, și celor din mormânturi viață dăruindu le*“.

Noi însă suntem convingși, că fapta aceasta era cu neputință din cauză, că preoții li au fost în contră. Doară și Apostolii, de trca preoților și a farizeilor, petreceau, după înviere, cu ușile încuiate.

Apoi, fiindcă tot în același timp și unii din străjuitori au venit în cetate și precum scrie Sf Evanghelie, s'au dus la arhierii și li au spus, că Iisus a înviat: arhierii fiind sfat, au adunat arginți mulți și i-au dat ostașilor, zicând: „*Spuneți, că venind învățăceii Lui, noaptea, L au furat, pecând dormiați voi*“ Și ostașii au împlinit porunca, mințind că Iisus nu a înviat.

Deci când vor afla elevii această duplicitate, că anume: femeilor li au permis preoții sărbătarea Invierii, în biserică, iar, de altă parte, arhierii au interzis vestirea ei, — și atunci vor cere catihetului explicare: cum va justifica acesta duplicitatea?

Iată, în ce situație critică îl aduce pe catihet amănunțirea născocită a istorioarelor biblice!

Noi credem, însă, că de binele ce ni l'aduce principiul acesta al școlaei active, la propunerea religiei în școală, foarte bine ne putem lipsi, precum a putut fi fără el Biserica, în trecutul ei de 19 secole și, totuși, s'a lăpt în toată lumea. Acum e abia începutul introducerii acestui metod, dar — perăm să v'nă timpul, când preoții vor reacționa în contra metodelui, care pe lângă alte scăderi de multeori falsifică adevărul istoric.

Tot amănunțirea poate fi cauza, că din Istoria lui Daniil abandonează reliefaarea credinței lui nestrămutate în Dumnezeu (Daniil c. 6 v 1—28)

Astfel și aici, ca la greșelile ce le-am constatat mai sus la școala veche, ne putem întreba: Unde sunt adevărurile nefalsificate din Istoria Sfântă, pe cari să se poată răzima ca pe niște pilastri, edificiul măreț al Educațiunii religioase, destinat spre zi țire, în sufletul copiilor? Putem răspunde, că au rămas în fabrica de falsificare a metodelui școlaei active.

(Va urma)

Ce este sf. Biserică?*)

de Pr. Viorel Mișuțiu, Arad.

Intra-voi în casa Ta; inchina mă-
voiu în sfântă Biserică Ta.
Ps. V. 8.

Dacă creștinii primelor veacuri se adunau în catarombe, pentru a înălța rugăciuni lui Dumnezeu; și dacă au fost în stare să îndure cele mai crâncene prigoane pentru Biserică lui Hristos; dacă însăși Maica Domnului și-a petrecut o parte a vieții Sale numai în Biserică, și dacă Hristos Domnul — de 12 ani fiind — și-a arătat dragostea nemărginită față de Biserică petrecând în mijlocul ei, iar mai târziu propovăduind Evanghelia mântuirii: cu atât mai vărtos noi, cari suntem supuși atâtor primejdii și smintele, a că-

ror cuget este plecat din finerețe spre cele rele, trebue să cercetăm și să iubim Biserica lui Hristos.

Cercetarea Bisericii trebue să fie pentru noi unul dintre cele mai de căpetenie mijloace pentru sfînjirea și mântuirea noastră.

Este adevărat — iubii creștini — că pentru a iubi un loc în așa măsură ca să-l cercetezi adeseori, să te simți bine simțindu-ți necesitatea și mi ai ales pentru a te simți legat de el cu trup și suflet, trebuie să-l cunoști, să-i cunoști folosul.

*) Rostită, ca predică în catedrala din Arad (29. III. 1936)

Totașa și cu Biserica. Pentru a o cerceta, pentru a o iubi și a-i simți necesitatea, trebuie să o cunoaștem să știm: de ce folos este pentru noi.

Întâi de toate, Biserica este o *școală de credință și evlavie*, cu porți larg deschise oricui vrea să intre să asculte și să învețe.

Nu vei învăța — de sigur — să îți calculezi distanța dintre pământ și celelalte planete, sau cum să înlături primejdia feluritelor otrăvi; dar vei afla distanța dintre omul căzut și Dumnezeu și cum să înlături otrava primejdioasă a păcatului. Nu vei învăța să cunoști mineralele sau pietrele cele de mult preț, dar vei învăța să cunoști aurul cel curat al iubirii față de Dumnezeu și aproapele, și mărgăritarele cele de mult preț ale câinței. Nici meșteșugul grăirii în limbi n'ai să-l înveți aici — iubite creștine — în schimb ai să te desvâji de meșteșugul urât al minciunii și vicleșugului, învățând graiul conștiinței curate, ajungând vrednic să stai de vorbă cu Dumnezeu, care este învățătorul acestei școli minunate.

Biserica este încă și un spital, un *sanator duhovnicesc*, unde sufletul nostru îmbolnavit află tămăduire sigură. Aci, în acest spital, ne curează minutul doilor Hristos, singurul care a aflat leac împotriva bolilor sufletești și care ne pune leacuri la îndemână oricui, fără deosebire și absolut gratuit. Aci în Biserică curge pururea nesecat izvorul sănătății duhovnicești, umplând sfințele potire, cari sunt puse la dispoziția noastră. Și oricât de mari ar fi păcatele noastre, oricât de adânci ranele sufletului, bând cu credință și cu dragoste din acest izvor, ne vom tămădui.

Biserica mai este apoi și un *for judecătoresc*, un *tribunal duhovnicesc* universal, unde ni-se pune în vedere dreapta judecată a nemurțării lui Dumnezeu, prin cuvintele: „Mărire tuturor cuvioșilor Lui; amărăciune și pierzare tuturor celor necuvioși”. Iar în privința acestei judecăți, un singur lucru avem de făcut: Să nu desconsiderăm puterea dată Bisericii, de a lega și deslega cele ce se întâmplă între oameni. Puterea aceasta este dela Dumnezeu, deci caută — iubite creștine — să iei deslegare de cele făcute de tine, până mai ai timp.

În sfârșit, Biserica mai este și *locul unde putem vedea pururea fața lui Dumnezeu*. Aci sălășluiește El fără întrerupere. Aci este cuvântul Lui, aci tainele Lui, aci tronul și jertfelnicul Lui, pe care se aduce jertfă în chip de talnă trupul și sângele Fiului. Apropie-te dar cu încredere — iubite creștine — de sf. Biserică și stai aci înaintea Zădărnului tău, ca și cum ai fi în ceruri!

Dacă sufletul tău se simte stingher pe lume, dacă n'ai pe nimeni să te înțeleagă și să te iubească, dacă ești trist și abătut în mijlocul unei lumi gata să te călce în picioare, dacă nu aflu un suflet căruia să te poți destăinui, adă-ți aminte și nu uita că este cineva,

care te iubște și te înțelege; cineva căruia l-te poți destăinui în toată libertatea; cineva care te cunoaște, te așteaptă să te apropii de El, să-ți jini tovarășie să nu fii singur pe cărările vieții. Acest cineva este în Biserică. Aci îl poți afla, aci îl poți vedea, aci îl poți cunoaște: Este Domnul!

Iată — iubite creștine — ce este Biserica și de ce folos mare este ea pentru tine. Cunoscând aceasta, nu trebuie și nu se poate s'o mai încunjuri, s'o desconsideri sau s'o consideri ca un baast, ca un ceva de prisos pentru viața ta prea legată de cele pământ-ști. Iar dacă ai făcut — cumva — aceasta răna acum, acum vino să rugăm împreună pe Hristos Domnul, zcând: „Da-ne, Do-mne, dragoste să intrăm în casa Ta, să ne închinăm în sfânta Biserică Ta, înaintea Ta”.

Nu ne lăpăda pe noi dela fața Ta și Duhul Tău cel sfânt nu l lua dela noi. Da-ne bucuria mântuirii Tale; și cu Duh stăpânilor ne întărește; învăța-ne să facem neîncetat voia Ta și să sfințim numele Tău prin sfințenia vieții noastre, Amin.

Cronica revistelor

În numărul nostru 4 am început o cronică a revistelor, bisericești și culturale, printru a atrage atenția cititorilor noștri asupra lor. Interpretăm adică rostul unei foi eparhiale, cum e și a noastră, în așa fel, ca prin coloanele ei să ne orientăm cititorii asupra bunelor lecturi periodice, bisericești și culturale. Și așa, ca, din când în când, să atragem atenția cititorilor noștri asupra lucrurilor, bune de știut publicate în acelea periodice. Iar în No. 5 al revistei am pus chestiunea specială a revistelor eparhiale dintr'un punct de vedere specific, așa de folositor și de necesar, pe cât de mult fusese el neglijat până aci: de a forma o legătură informativă și de sprijin reciproc între eparhii, în opera lor de îndrumare a vieții bisericești.

Din acest punct de vedere, chiar avem satisfacția de a fi primit la sf. Episcopie de aci din partea I. P. Sfinței Sale Părintelui Mitropolit Nicodim al Moldovei, cuvinte frumoase, de mare preț, cu privire la aceste raporturi, la cari ne și gândisem să le dăm expresie, prin contactul intereparhial, prin mijlocirea acestor reviste.

Semnalam cu multă mângâiere sufletească aceasta duhovnicească și românească apreciere. Iar după aceasta lămurire, vom relua firul informațiilor, ce le dăm cititorilor noștri, pe cari îl sfătuim — mai ales fiindcă ei sunt, cei mai mulți, preoți cu reduse posibilități materiale, — să caute a și procura măcar numere singuratice de reviste, conștinând vr'un studiu sau articol ce l-ar interesa din acelea, pe cari le am remarcat, acum sau pe viitor.

Biserica ortodoxă română, organ al Sf. Sinod al Româniilor. Anul LIV (1936) No. 9—10, pentru luna Septembrie—Octombrie a. tr. este acela, pe care l-am văzut ca cel din urmă în serie, până azi. E fără îndoială, cea dintâi publicație bisericească a țării noastre, după autoritatea în numele căreia se publică. Și-am dori s'o știm abonată de cât mai mulți înși: biserici, comunități și preoți de pe la noi. O mărturisim sincer, însă — după păreri ce am auzit — că sunt prea mulți aceia, cari ar dori, cu drept cuvânt, ca revista Sfântului Sinod să apară, întâi de toate, mai regulat, și, în al doilea rând, cu un cuprins de felul, de a interesa cercuri cât mai largi de cititori.

Celce scrie aceste știri a avut cinstea să fie unul din redactorii externi ai acestei reviste. Se prea poate ca, pe aceea vreme, să se fi remarcat lipsuri în cuprinsul revistei. Prin urmare, o reorganiza putea fi necesară. Cu o condiție, însă, obște dorită: să aibă un cuprins mai variat și satisfăcând pe mai mulți cititori. Și, mai ales, cuprinzând în coloanele sale și studii despre viața bisericească, pelângă studiile de până aci și pelângă informațiile, de mare preț, bibliografice ca și de cronică bisericească.

Scriem acestea, cu tot respectul dar și cu gândul de mai bine, care ni este o poruncă de conștiință. Abonamentul anual: L. 160.—

Redacția și Administrația: Consiliul central bisericesc, Str. Antim 29. București VI. (Mențiune pe cupon: „pentru rev. Biserica ort. română”).

Gândirea, revista filosofică-creștină și de literatură; apare în București, sub direcțiunea d-lui *Nichifor Crainic*, profesor universitar. Bruind mari dificultăți, de ordin material, dar mai ales de împotriviri din partea celor stăpâniți de duhul necredinței, a început al XVI-lea an de viață. No. 1 pentru luna Ianuarie, se remarcă din punct de vedere specific bisericesc prin două studii, mai ales: Unul al d-lui *Nichifor Crainic*, intitulat „O teoduxi”, este identic cu conferința ținută la Arad, în anul trecut, înfațișând magistral problema Ortodoxiei — din punctul de vedere teologic-ortodox, atât ca și concepție cât și ca formulare — în raport cu concepția celorlalte credințe.

Am dori să nu lipsească nici un preot de a celi această perlă a literaturii teologice românești. Și am mai dori ceva: O. i. d. N. C. s'o retiparească; ori să ni dea voie s'o retipărim noi.

Cel de al doilea articol teologic al revistei îl avem de la P. C. Sa par. D. D. Stanișor, rectorul Academiei teologice de la Sibiu, despre „Cele două împărății”: Biserica și Statul. Se analizează doctrina ortodoxă și cea eterodoxă în privința acestei probleme, cu o desăvârșită competență din partea autorului, încadrat și P. C. Sa în gruparea revistei, alături de alți gânditori de forță din jurul revistei.

Revista apare lunar. Un No. 20 Lei. Abonament anual Lei 200.— Redacția: *Nichifor Crainic*, Bucu-

rești III Str. Po'onă No. 38. Administrația: București I. Str. Domnița Anastasia No. 16.

„**Apostolul**”, curierul a. h. episcopiei ort. din București (anul XVI. No. 1—2) a scos un număr festiv de 36 pagini (ceva mai mic decât foaia noastră), închinat în întregime lucrurilor în legătură cu tratativele dintre *Biserica noastră și cea anglicană*. Problema este de foarte mare interes. Nu știm, dacă acest material informativ va fi apărut și în broșură separată. Atragem atenția, asupra acestui număr, a tuturor doritorilor de a se informa asupra problemei. Revista apare, la câte 15 zile, în București. Abonamentul anual pentru preoți și diaconi câte 150 Lei. Doritorii de a o avea se vor adresa Secției Culturale a Arhiepiscopiei București.

Revista „Hotarul” de la Arad — scos de o mână de oameni, cari nu odată au băgat mâna în propriul buzunar pentru a scoate mai departe acest periodic — și-a înălțat al treilea an de existență cinstită. Paginile lui au încadrat literatură și istorie, mai cu seamă din domeniul cercetării de interes local, cece era așa de necesar în seceta de înțelegere aici pentru promovarea cercetărilor istorice. S'a distins revista și prin studii și articole de artă și de critică, ca și de propagandă. Din aceasta cauză rev. „Hotarul” a fost adoptată, ca organ al Federației Societăților Culturale Aradane (F. S. C. A). Dar și în acest ipostas, revista aceasta — care a cules frumoase aprecieri — este avizată la sprijinul publicului nostru cetitor. Numărul prim din acest an — număr ce va fi dublu — e în pregătire. Toți ceice vor putea plăti abonamentul de Lei 100 la an, sunt doritori s'o facă, trimițându-l la *Administrația rev. „Hotarul”, Arad*.

„**Fântâna Darurilor**”, revistă de cultură creștină. A început deja al zecelea an de viață, sub conducerea C. Părinte Pr. Toma Chitricuță și cu colaborarea celor mai bune conșeie creștine, între ei de ex. d. Al. Lascarov Moldovan și multe fețe bisericești. Abonamentul anual L. 200.— Pentru preoți de țară, învățători și studenți cu L. 100 — Redacția și Administrația: București VI Str. Cătuneanu 34. Apare lunar, cu excepția a două luni de vară.

Are, totdeauna, lecturi bune, ziditoare de suflet, în prosă și poezie.

Crețem, că revista ar prinde și mai bine dacă, pelângă piese de inspirație apuseană, și-ar crea legătura și cu specificul Orientului religios, care — slavă Domnului — este și el, bogat în inspirații și trăiri duhovnicești.

„**Albina**”, foaie săptămânală pentru popor, scoasă de Fundația culturală regală „Principele Carol”. Redactor: D. Ciurezu. Apare în format mare și plină de cuprins foarte variat, cu multe ilustrații. Cuprinde articole religioase, culturale, economice și a din țară și din lumea largă. Abonamentul anual face Lei 150 — Se poate abona în București: Str. Latină No. 6

În general, revista are următorul cuprins: Știri din țară. Din trecutul nostru Biserica creștină ortodoxă. Înțelepciunea poporului. Povești, muzică, poezie. Aglicultură. Medicină, igienă veterinară. Școala. Jocuri. Gospodărie. Căminul cultural. Știri din toată lumea

O recomandăm tuturor Caselor noastre culturale, cari au mijloace să procure și această revistă, măcar de probă, pe jumătate de an, cu Lei 80.—

Cronică

PARTENIE COSMA — o figură marcantă a vieții ardene românești: în viața politică, culturală bisericească și economică din veacul trecut — a fost evocat prin sărbătorirea unui centenar, împlinit la 12 Februarie, dela nașterea sa. Născut în Beiuș, trecut pe la Școala teologică dela Arad, face Dreptul în Budapesta și devine avocat în Beiuș, după ce făcuse practică lângă marele Emanuil Gojdu. Ajuns deputat dietal și cu rol național răspicat în parlament și acasă între ai săi, trece la Sibiu, unde, — pe lângă participarea la viața bisericească a mitropoliei, începând dela primul congres național bisericesc, căruia i a fost unul din secretari — se afirmă în organizarea vieții politice românești, dar mai ales pe terenul economic financiar, ca avocat și mai apoi ca director al băncii „Alb. na.". Și-a făcut, într-o toată, vână la adânci bătrânețe, datorită către neam și Biserică. Intreagă suflarea românească din Ardeal îi închină, pe dreptate, o pioasă și recunoscătoare amintire, pentru marea sa operă mai ales de reconfortarea economică financiară a vieții românești dela noi.

O comparație reușită cetim în „Tribuna Școlii“, dela București, organ al Asociației profesorilor secundari din România, într'un articol despre manualele didactice și literatura pornografică, „Gangsterul acestia Marton Hertz a sguđuit puternic și funest temelile școlii noastre alata amar de vreme. Dacă ar trebui o sărbătoare a școlii, ar trebui sărbătorită ziua, în care școala a scăpat de Marton Hertz. Pe o stradă principală a Vienei este o statuie imensă, în care se comemorează ziua, când Viena a scăput de ciumă. Să se ridice o coloană, în care să se amintească ziua, când copiii noștri au scăpat de catastrofa „Marton Hertz“, care și plasase diabolica oficină în locul, unde pe vremuri erau casele și curțile Văcăreștilor și Chiculeștilor.

Fără îndoială, bune amândouă: și comparația și propunerea!

Viața concubinară, dupăcum aflăm din unele părți, se clătină. La Milova, după cele 38 părechi cununate de curând, s'au mai cunutat 5 părechi. La Căcir, încă s'au cunutat alte trei părechi. În alle părți ale eparhiei, la fel. Nu vorbim, mai ales în public, bucuros despre viața familiară stricală. Dar, totuși, semnalăm bucuros începutul de convertire. Legăm chiar nădejdi în aceasta privință. Intre altele și pentrucă Pastorală arhierescă de Crăciun, despre frumusețea vieții familiare creștine și despre urăciunea și relele urmări ale concubinașului, a fost cerută a se retipări pentru a ajunge și în mâna poporului. În câteva zile ea va fi distribuită celorce au cerut-o.

Un F. O. R. finăr remarcăm la Craiova. E vorba de revista asociației „Frația ortodoxă română“ a elevilor de curs secundar din aceea localitate, Revista începe deja anul al patrulea de viață. E scrisă de studenți și de profesori. Asociația are aprobare ministerială din anul trecut și stă sub ocrotirea profesorilor de religie de acolo. Unul din scopurile asociației e fixat astfel: „Sunt și vreau să rămân Român și Ortodox, în sentimente și în fapte“.

În revista cu același numire (F. O. R.), stăta.

toare sub îngrjirea preotului profesor V. Marghescu, avem rezumatul conferinței din Decembrie trecut, ținută de d. prof. Nichifor Craiuc. Vom reproduce, ocazional, acel rezumat al conferinței despre „Sensul creației în cultura“.

Bibliografie

Martin Popescu-Spineni: Procesul mănăstirilor închinute. Contribuții la Istoria socială românească. 1936, București. Preț: Lei 100.— Pagini: 160. E o lucrare istorică de mare preț istoric-bisericesc și cultural. Ea tratează despre o chestie, de care la noi, în Ardeal, s'a știut puțin, fiindcă ne lipsea un izvor de informații mai de aproape asupra problemei, pe care autorul ni-o înfașșază acum, într'un chip admirabil de reușit, ca dovadă și ca expunere. Ea tratează despre vechele mănăstiri din Principate, izvorâte din evlavia românească, multoare pentru Răsăritul subjugat de Turci, mănăstiri cari, mai apoi au fost exploatate neomeneste de calugării greci. Autorul ne arată, în partea II: ivirea procesului, început din vremea lui Tudor Vladimirescu, de a smuge aceste mănăstiri din mâinile grecilor, apoi, în partea III (1856—9): frământările de după Unirea Principatelor, sub Ion Cuza-Vodă, când chestia m-riilor ajunge în fața faforților politici internaționali, până ce, prin legea dela 1863, se votă și realizează secularizarea averilor acelor mănăstiri. Averile acestea fură decretate ca „domeșturi ale statului“, pe temeiuri de interes public național. În părțile următoare ale lucrării se arată desfășurarea pe mai departe a lucrurilor, sub principele, mai apoi rege Carol I, și până la 1908, când acele averi mănăstirești au continuat să servească de obiect în tratative internaționale.

Consiliul eparhial recomandă și pe această cale cartea din chestiun, în atenția celorce doresc să se informeze și pentru oficiile protopopești și cele parohiale mai în stare.

Informațiuni

Prea Sf. Sa Părintele Episcop Andrei, suferind de o vreme de unele indispoziții mai pronunțate, a aflat de bine să călătorească, Jia trecută, la Viena, pentru a-și căuta de sănătate. Să-L însoțim cu toată dragostea și rugăciunile noastre: să întoarcă acasă, cât mai degrabă și deplin restaurat.

Comunicat

Aducem la cunoștință, că examenele de capacitate preotească a candidaților de preoție din Eparhia Aradului, fixate pe ziua de 25 Februarie a. c. și zilele următoare, — prin aceasta se amână până la alte dispozițiuni.

Arad, la 17 Februarie 1937.

Consiliul Eparhial ort. rom.
Arad.